

יחיאל ספרא:

„בעזרת קלטת גם ילדים חילוניים עולים לתורה!“

תאמינו או לא, אפילו הדת עוברת לאלקטרוניקה. כך לפחות, בחצרו של יחיאל ספרא. את קולו של ספרא כולנו מכירים כבר 25 שנה, כקריין טעמי-המיקרא בקול ישראל. אבל מרדיו, כידוע, קשה לחיות, ולכן ספרא מלמד כבר שנים בני-מיצוה לשיר את ההפטרה שלהם. לאחרונה הוא מלמד את הילדים בצורה אקסטרנית: הוא פשוט שולח להם קסטה.

● **איך אפשר להסתדר בעזרת קסטה — הרי כל ילד צריך לקרוא משהו אחר בטקס הבר-מיצוה שלו?**
נכון מאוד, ולכן התיישבתי ועשיתי כ־70 הקלטות שונות, כדי שאת תוכלי לבוא אליי ולהגיד לי, למשל, שהבן שלך צריך לעלות לתורה ביום 19 בנובמבר 86. אז אגש למדך ואוציא את הקסטה המתאימה לתאריך הזה.

● **במה זמן היה דרוש לילד ללמוד לשיר את ההפטרה שלו, לפני עידן הקסטות?**
כדי לדעת את תפקידו כיאות, ילד צריך לבוא אליי פעמיים בשבוע, כמשך ארבעה חודשים.

● **ובכמה זמן הוא ילמד בעזרת הקלטת?**
קודם כל הוא ילמד בזמנו החופשי, ואני מניח שתקופת הלימוד תהיה קצרה בחצי מאשר בלימוד רגיל.

● **מה עם מחירים?**
אני לוקח 200 דולר כדי ללמד ילד באופן פרטי. קלטת עולה 60 דולר.

● **מי קונה קלטות לבני-מיצוה?**
הרבה מאוד אני מוכר לחוץ-לארץ. כאן פונים אנשים שגרים רחוק מהמקום שלי, ובכל זאת רוצים ללמוד ממני. פונים גם הרבה מאוד ילדים, המסרבים ללכת לרב בעל זקן ופאות.

● **כלומר, בעיקר חילוניים?**
כמוכן. תראי את הקלטת שלי ליהודי עם שטריימל וקפוטת, והוא שולח אותך ואתי לעזאזל!

● **לא צריך להיות רב כדי ללמד ילדים את ההפטרה?**
מה פיתאום? צריך להיות מומחה לטעמי-המיקרא, וצריך להכיר את סדר הפרשות וההפטרות לפחות שנה מראש.

● **כל שנה זה משתנה?**
כן. אותה פרשה תשנה מקום בשנה הבאה. אם היא תחול בראש חודש, למשל.

● **עד עכשיו גבית 200 דולר מכל ילד. עכשיו אתה גובה 60. אתה סובל מעודף כסף?**
לא מעודף כסף אלא מחוסר-זמן.

מלבד זאת, העובדה שילדים חילוניים רבים עולים לתורה בעזרתך, עושה לי, כאדם מסורתי, שימחה גדולה. גם זה משהו.

נירה יצחקי:

„אתה חייב להסתכל קדימה בחיקוה, ולא אחורה בזעם!“

הגלריות לאמנות היו הראשונות שנמנעו מהמצב הכלכלי. כבר שנתיים שיש הסכם בלתי-כתוב בין כל בעלי הגלריות, שהם לא מותחים ביום הראשון בשבוע. בשיחות שלא לציטוט מספרים לי שפשוט לא מוכרים כלום. אבל כנראה שיש אנשים שאינם יודעים את המצב, ולכן הם שולחים להם בדואר הזמנות לפתיחת גלריה חדשה לאמנות.

● **שאלתי את נירה יצחקי, בעלת גלריה שלוש החדשה בנוה-צדק, האם לא סיפרו לה שהגלריות הוותיקות עומדות ריקות מאדם.**

המיקרה שלנו הוא שונה. אנחנו — שותפי, האמן חוני המעגל, ואני — לא השקענו עשרות אלפי דולרים כדי לראות רווחים מאמנות בזמן קצר. שכרנו מקום תמורת 250 דולר לחודש, ואנחנו מקווים שלפחות כהתחלה נוכל להחזיק מעמד. בעזרת האמנים המציגים אצלנו, שכל אחד מהם ישלם 300 דולר לתקופה שהוא מציג.

● **הגלריות הטובות והידועות אינן גובות כסף מאמנים. אז למה שיבואו אליכם?**

כי הגלריות הטובות והידועות כמעט לא מוכנות להציג אמנים חדשים. יש אצלם תור ארוך מאוד של אמנים ידועיים, ולקבוצה גדולה של אמנים אין למעשה איפה להציג.

● **אתם מקווים לפריחה מהודשת של נווה-צדק, סיפורו של רחוב שינקין, שקם לתחיה ואחרי-כך גווע, לא מפחיד אתכם?**

גם חוני, שגולד כשכונה, וגם אני, שגרתי בה שנים ארוכות, בטוחים לגמרי שנווה-צדק הוא המקום המתאים ביותר בתל-אביב להיות מרכז לאמנות מכל הסוגים. בארץ, אם אתה רוצה לעשות משהו, אתה חייב כל הזמן להסתכל קדימה בתיקוה, ולא אחורה בזעם — אחרת לא יקום פה כלום.

● **אופטימיות זה דבר יפה מאוד. יש גם מישהו שעוזר לכם, לפחות בהתחלה, מבחינה כספית?**

קיבלנו כמה תרומות ממוסדות פרטיים, ואנחנו מקווים שעיריית תל-אביב תיתן משהו. מלבד המחמאות.

● **מה אתם רוצים שהעירייה תיתן?**
העירייה הבטיחה לנו כבר ב־1981 מיכנה לגלריה. עד היום הם לא עמדו בהבטחתם, ולכן לקחנו את העניינים לידיים ושכרנו מקום. כולנו מקווים שהעירייה תבין לבסוף שאנחנו לא מתכוונים לעשות כסף מהמקום, אלא לפתוח מרכז תרבות וגילוי אמנים צעירים. איך יכולה עיר גדולה להתקיים בלי זה?

סינלגה פין-איזנשרייבר:

„בשבילי, אלכסנדר פון היה אבא ולא אגדה!“

השבוע התקיימו הצגות-ההרצה הראשונות של אלכסנדר פון. אני, שהכרתי את האיש מקרוב במשך כמה שנים, פחדתי ללכת. פחדתי להתאכזב. לגלות דברים שלא ידעתי, פחדתי שההצגה תמחוק לי את הזיכרונות הפרטיים. סינלגה פין-איזנשרייבר, בתו של פון, היתה בהצגת ההרצה. שאלתי אותה מה היה אומר פון אילו ישב באולם.

אילו פון היה יושב באולם, לא היו מציגים אותו על הבימה. בזמנו פנו אליו וביקשו לעשות סרט על חייו, והוא סירב בעקשנות. „כל עוד אני חי, אני חי“, אמר. „אחרי מותי תעשו מה שאתם רוצים!“

● **מה שראית על הבימה — זה הסיפור של אבא שלך?**

אסור להתייחס להצגה כאל ביוגרפיה, אלא כאל ציוני-דרך בחייו. פון, ב־66 שנות-יחיו הסוערות, יכול היה להיות רקע לעשרה מחזות. ההצגה מראה חלקים אחרים מחייו וחלקים אחרים מדמותו הססגונית. עשו את המחזה אנשים צעירים שלא הכירו את פון, וגילו אותו תוך כדי העבודה. ברור שכאשר גילו אותו, למדו להכיר אותו ולהאזין אותו, ואת האהבה הזאת הם מצליחים להעביר.

● **לוא עשו את ההצגה אנשים שהכירו את פון, האם היא היתה נראית אחרת?**

אני מניחה שאז היא היתה יותר נוסטלגית. אותי דווקא משמח שעשו את ההצגה האנשים שעשו אותה. יש בה הרעננות של גילוי, ואולי דווקא זה יסקרן את הנוער, שלא ידע את פון. לדעת יותר, לקרוא יותר.

● **את מרוצה?**
איי-אפשר לדרוש ממני להיות אובייקטיבית. אסור לשבח שבשבילי פון היה אבא, ולא אגדה.

אני חושבת שזו הצגה הידועת לכבר את זיכרו של אלכסנדר פון.